

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

7. juuni 2016*

Eelotsusetaotlus — Määrus (EL) nr 604/2013 — Kolmanda riigi kodaniku poolt ühes liikmesriigis esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramine — Artikkel 18 — Sellise varjupaigataotleja tagasivõtmine, kelle taotlus on läbivaatamisel — Artikkel 19 — Kohustuste äralangemine — Lahkumine liikmesriikide territooriumilt vähemalt kolmeks kuuks — Uus vastutava liikmesriigi määramise menetlus — Artikkel 27 — Õiguskaitsevahend — Kohtuliku kontrolli ulatus

Kohtuasjas C-155/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Kammarrätten i Stockholm – Migrationsöverdomstolen'i (Stockholmi teise astme halduskohus sisserände asjades, Rootsi) 27. märtsi 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 1. aprillil 2015, menetluses

George Karim

versus

Migrationsverket

EUROOPA KOHUS (suurkoda)

koosseis: president K. Lenaerts, asepresident A. Tizzano, kodade presidendid R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen (ettekandja), J. L. da Cruz Vilaça, A. Arabadjiev, C. Toader, D. Šváby ja F. Biltgen, kohtunikud J.-C. Bonichot, M. Safjan, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund, C. Vajda ja S. Rodin,

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikku menetlust ja 15. detsembril 2015 toimunud kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- G. Karim, esindajad: *advokat* I. Aydin ja *jur. kand.* C. Hjorth,
- Migrationsverket, esindajad: H. Hedebris ja M. Bergdahl,
- Rootsi valitsus, esindajad: A. Falk, C. Meyer-Seitz, U. Persson, N. Otte Widgren, E. Karlsson ja L. Swedenborg,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vláčil,

* Kohtumenetluse keel: rootsi.

- Kreeka valitsus, esindaja: M. Michelogiannaki,
 - Prantsuse valitsus, esindajad: F. X. Bréchet ja D. Colas,
 - Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman ja B. Koopman,
 - Šveitsi valitsus, esindaja: C. Bichet,
 - Euroopa Komisjon, esindajad: M. Condou-Durande, C. Tufvesson ja K. Simonsson,
- olles 17. märtsi 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (ELT 2013, L 180, lk 31), artikleid 19 ja 27.
- 2 Taotlus on esitatud Süüria kodaniku George Karimi ja Migrationsverketi (Rootsi migratsiooniamet, edaspidi „migratsiooniamet“) vahelises kohtuvaidluses migratsiooniamenti otsuse üle jätta G. Karimi taotlus elamisloa saamiseks rahuldamata ja anda ta üle Sloveeniale.

Õiguslik raamistik

- 3 Määruse nr 604/2013 põhjenduses 19 on kirjas:

„Selleks et tagada asjaomaste isikute õiguste tõhus kaitse, tuleks vastutavale liikmesriigile üleandmise otsustega seoses ette näha õiguslikud tagatised ja õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, kooskõlas eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47. Rahvusvahelise õiguse täitmise tagamiseks peaks tõhus õiguskaitsevahend hõlmama nii käesoleva määruse kohaldamise kui ka selle liikmesriigi õigusliku tegeliku olukorra hindamist, kuhu taotleja üle antakse.“

- 4 Selle määruse artikli 18 lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesoleva määruse kohaselt vastutav liikmesriik on kohustatud:

[...]

- b) võtma artiklites 23, 24, 25 ja 29 sätestatud tingimustel tagasi taotleja, kelle taotlus on läbivaatamisel ja kes on esitanud taotluse mõnes muus liikmesriigis või kes viibib elamisloata mõne muu liikmesriigi territooriumil;

[...]“.

5 Määruse artikli 19 lõikes 2 on sätestatud:

„Artikli 18 lõikes 1 täpsustatud kohustused langevad ära, kui vastutav liikmesriik suudab taotleja [...] vastuvõtmis- või tagasivõtmispalve saamise korral tõendada, et asjaomane isik on liikmesriikide territooriumilt lahkunud vähemalt kolmeks kuuks, välja arvatud juhul, kui asjaomasel isikul on vastutava liikmesriigi välja antud kehtiv elamisluba.

Esimeses lõigus osutatud eemalviibimistähtaja järel esitatud taotlust käsitatakse uue taotlusena, mille suhtes kohaldatakse uut vastutava liikmesriigi määramise menetlust.“

6 Määruse artikli 27 lõiked 1 ja 5 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Taotlejal [...] on õigus tõhusale õiguskaitsele üleandmisotsuse faktiliste või õiguslike asjaolude vaidlustamise või läbivaatamise kaudu kohtus.

[...]

5. Liikmesriigid tagavad, et asjaomasel isikul oleks võimalus saada õigusabi ning vajaduse korral keelelist abi.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

7 G. Karim esitas 3. märtsil 2014 Rootsisis taotluse rahvusvahelise kaitse saamiseks.

8 Kuna Eurodac-süsteemis teostatud otsing näitas, et ta oli juba taotlenud sama kaitset Sloveenias 14. mail 2013, palus migratsiooniamet 20. märtsil 2014 Sloveenia ametiasutustel võtta G. Karim tagasi määruse nr 604/2013 artikli 18 lõike 1 punkti b alusel.

9 Sloveenia ametiasutused nõustusid 3. aprillil 2014 tagasivõtmise taotlusega. Seejärel teavitas migratsiooniamet nimetatud ametiasutusi, et G. Karimi väitel oli ta lahkunud pärast esimese varjupaigataotluse esitamist liikmesriikide territooriumilt rohkem kui kolmeks kuuks ja tema passis on Liibanoni sissesõiduvuusa, mis kannab 20. juuli 2013. aasta kuupäeva. Pärast omavahelist kirjavahetust kordasid Sloveenia ametiasutused 12. mail 2014 nõusolekut taotletud tagasivõtmisele.

10 Migratsiooniamet jättis 13. mail 2014 rahuldamata G. Karimi elamisloa taotluse, mis sisaldas ka rahvusvahelise kaitse taotlust, lõpetas menetluse tema õigusliku seisundi kindlaksmääramiseks ja otsustas anda isiku Sloveeniale üle.

11 G. Karim vaidlustas migratsiooniamenti otsuse Förvaltningsrätten i Stockholm'is (Stockholmi halduskohus, Rootsi). Nimetatud kohus jättis tema kaebuse rahuldamata põhjendusel, et kui liikmesriik nõustub varjupaigataotlejat tagasi võtma, saab viimane sellele riigile üleandmist vaidlustada üksnes süsteemsete puuduste esinemisele tuginedes.

12 G. Karim vaidlustas Förvaltningsrätten i Stockholm'i (Stockholmi halduskohus) otsuse eelotsusetaotluse esitanud kohtus, väites esiteks, et Sloveenia Vabariik ei ole tema varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik, kuna ta lahkus pärast esimese varjupaigataotluse esitamist liikmesriikide territooriumilt rohkem kui kolmeks kuuks; teiseks väitis ta, et teda ei tohiks üle anda humanitaarsetel põhjustel ja et varjupaigataotluste läbivaatamise menetluses Sloveenias esinevad süsteemsed puudused.

13 Neil asjaoludel otsustas Kammarrätten i Stockholm – Migrationsöverdomstolen (Stockholmi teise astme halduskohus sisserände asjades, Rootsi) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas määruse nr 604/2013 uued sätted tõhusate õiguskaitsevahendite kohta (põhjendus 19 ning artikli 27 lõiked 1 ja 5) tähendavad, et varjupaigataotleja võib vaidlustada ka määruse nr 604/2013 III peatükis sätestatud kriteeriumide [kohaldamise], mille alusel antakse ta üle teisele liikmesriigile, kes on nõustunud ta vastu võtma? Või tähendavad tõhusad õiguskaitsevahendid kitsamalt vaid õigust nõuda selle kontrollimist, kas esineb süsteemseid puudusi selle liikmesriigi varjupaigamenetluses ja varjupaigataotlejate vastuvõtutingimustes, kellele varjupaigataotleja üle antakse [nagu otsustas Euroopa Kohus 10. detsembri 2013. aasta otsuses Abdullahi (C-394/12, EU:C:2013:813)]?

2. Kui Euroopa Kohus peaks leidma, et määruse nr 604/2013 III peatükis sätestatud kriteeriumide kohaldamist on võimalik vaidlustada, siis kas määruse nr 604/2013 artikli 19 lõige 2 tähendab, et seda määrust ei või kohaldada olukorras, kus varjupaigataotleja tõendab, et ta on viibinud vähemalt kolm kuud väljaspool liikmesriikide territooriumi?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Teine küsimus

14 Oma teise küsimusega, mida tuleb analüüsida esimesena, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 604/2013 artikli 19 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et seda sätet ja eelkõige selle teist lõiku tuleb kohaldada sellise kolmanda riigi kodaniku suhtes, kes pärast ühes liikmesriigis esimese varjupaigataotluse esitamist esitab tõendi, et ta lahkus enne teises liikmesriigis uue varjupaigataotluse esitamist liikmesriikide territooriumilt vähemalt kolmeks kuuks.

15 Siinkohal tuleb küll märkida, et määruse nr 604/2013 artikli 19 lõike 2 esimeses lõigus on ette nähtud, et põhimõtteliselt langevad selle määruse artikli 18 lõikest 1 tulenevad varjupaigataotleja vastuvõtmise või tagasivõtmise kohustused ära, kui vastutav liikmesriik suudab varjupaigataotleja tagasivõtmispalve saamise korral tõendada, et asjaomane isik on liikmesriikide territooriumilt lahkunud vähemalt kolmeks kuuks.

16 Siiski on määruse artikli 19 lõike 2 teises lõigus täpsustatud, et sellise eemalviibimistähtaja järel esitatud taotlust käsitatakse uue taotlusena, mille suhtes kohaldatakse uut vastutava liikmesriigi määramise menetlust.

17 Eeltoodust nähtub, et olukorras, kus kolmanda riigi kodanik lahkus pärast ühes liikmesriigis esimese varjupaigataotluse esitamist ja enne teises liikmesriigis uue varjupaigataotluse esitamist liikmesriikide territooriumilt vähemalt kolmeks kuuks, kohustab määruse nr 604/2013 artikli 19 lõige 2 liikmesriiki, kus esitati uus varjupaigataotlus, läbi viima selle määruse sätteid järgides uue taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramise menetluse.

18 Järelikult tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 604/2013 artikli 19 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et seda sätet ja eelkõige selle teist lõiku tuleb kohaldada sellise kolmanda riigi kodaniku suhtes, kes pärast ühes liikmesriigis esimese varjupaigataotluse esitamist esitab tõendi, et ta lahkus enne teises liikmesriigis uue varjupaigataotluse esitamist liikmesriikide territooriumilt vähemalt kolmeks kuuks.

Esimene küsimus

- 19 Oma esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 604/2013 artikli 27 lõiget 1 tuleb koostoimes määruse põhjendusega 19 tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas võib varjupaigataotleja tema suhtes tehtud üleandmisotsuse vaidlustamisel tugineda selle määruse III peatükis toodud vastutuskriteeriumide väärale kohaldamisele.
- 20 Kõigepealt tuleb märkida, et eelotsusetaotlusest nähtuvalt ei tugine põhikohtuasja kaebaja tema suhtes tehtud üleandmisotsuse peale esitatud kaebuses mitte määruse nr 604/2013 III peatükis toodud normide rikkumisele, vaid asjaolule, et Sloveenia Vabariigi kui vastutava riigi määramisel rikuti selle määruse artikli 19 lõikes 2 toodud erinorme, mis puudutavad sellise kolmanda riigi kodaniku olukorda, kes lahkub pärast ühes liikmesriigis esimese varjupaigataotluse esitamist ja enne teises liikmesriigis uue varjupaigataotluse esitamist liikmesriikide territooriumilt vähemalt kolmeks kuuks.
- 21 Järelikult tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarviliku vastuse andmiseks selgitada, kas nimetatud määruse artikli 27 lõiget 1 tuleb koostoimes selle määruse põhjendusega 19 tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas võib varjupaigataotleja tema suhtes tehtud üleandmisotsuse vaidlustamisel tugineda sama määruse artikli 19 lõikes 2 toodud normide rikkumisele.
- 22 Selles osas tuleb märkida, et 7. juuni 2016. aasta kohtuotsuse Ghezelbash (C-63/15) punktides 30–61 nähtub, et määruse nr 604/2013 artikli 27 lõige 1 annab koostoimes määruse põhjendusega 19 varjupaigataotlejale tema suhtes tehtud üleandmisotsuse vaidlustamiseks tõhusa õiguskaitsevahendi, millega ta saab eelkõige taotleda selle määruse kohaldamise kontrollimist ja sellega kaasnevat konkreetse liikmesriigi vastutavaks liikmesriigiks olemist, isegi kui selles liikmesriigis ei esine süsteemseid puudusi varjupaigataotluse läbivaatamise menetluses ega taotlejate vastuvõtutingimustes, mis võivad selles liikmesriigis endaga kaasa tuua ebainimliku või alandava kohtlemise Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses.
- 23 Kui ka määruse nr 604/2013 kohaldamine tugineb peamises osas vastutava liikmesriigi määramise menetlusele, mis toimub selle määruse III peatükis toodud kriteeriumide alusel (kohtuotsus, 7.6.2016, Ghezelbash, C-63/15, punkt 41), siis tuleb rõhutada, et selle määruse artikli 19 lõike 2 teises lõigus toodud norm määrab kindlaks selle menetluse raamistiku juhul, kui asjaomane kolmanda riigi kodanik, kes lahkub pärast ühes liikmesriigis esimese varjupaigataotluse esitamist ja enne teises liikmesriigis uue varjupaigataotluse esitamist liikmesriikide territooriumilt vähemalt kolmeks kuuks.
- 24 Nimelt, nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 17, tuleneb viidatud sättest, et sellises olukorras peab liikmesriik, kus esitati uus varjupaigataotlus, läbi viima uue taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramise menetluse.
- 25 See uus vastutava liikmesriigi määramise menetlus erineb sellest menetlusest, mille viis esialgu läbi esimese varjupaigataotluse saanud liikmesriik ja selle tulemusena võidakse määrata vastutavaks liikmesriigiks määruse nr 604/2013 III peatükis toodud kriteeriumide alusel uus liikmesriik.
- 26 Järelikult, tagamaks, et vaidlustatud üleandmisotsus on vastu võetud selles määruuses ette nähtud vastutava liikmesriigi määramise menetluse nõuetekohase läbiviimise tulemusena, peab selle üleandmisotsuse peale esitatud kaebust arutav kohus saama hinnata varjupaigataotleja väiteid selle kohta, et rikutud on määruse artikli 19 lõike 2 teises lõigus toodud normi.
- 27 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 604/2013 artikli 27 lõiget 1 tuleb koostoimes määruse põhjendusega 19 tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas võib varjupaigataotleja tema suhtes tehtud üleandmisotsuse vaidlustamisel tugineda sama määruse artikli 19 lõike 2 teises lõigus toodud normi rikkumisele.

Kohtukulud

- 28 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, artikli 19 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et seda sätet ja eelkõige selle teist lõiku tuleb kohaldada sellise kolmanda riigi kodaniku suhtes, kes pärast ühes liikmesriigis esimese varjupaigataotluse esitamist esitab tõendi, et ta lahkus enne teises liikmesriigis uue varjupaigataotluse esitamist liikmesriikide territooriumilt vähemalt kolmeks kuuks.
2. Määruse nr 604/2013 artikli 27 lõiget 1 tuleb koostoimes määruse põhjendusega 19 tõlgendada nii, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas võib varjupaigataotleja tema suhtes tehtud üleandmisotsuse vaidlustamisel tugineda sama määruse artikli 19 lõike 2 teises lõigus toodud normi rikkumisele.

Allkirjad